

Кураторство як соціальний інститут позанавчальної роботи

Л.В.НЕСТЕРЕНКО

Харківська національна академія міського господарства

В.Сухомлинський підкреслював, що «виховання в широкому розумінню цього слова – це багатогранний процес духовного збагачення

й оновлення і тих, кого виховують, і тих хто виховує». Виховання в сучасному навчальному закладі має поєднувати потреби нації, держави, людської цивілізації і особистості.

Світ, що оточує сучасну людину – це в значній мірі світ, створений ним, світ технічних і наукових досягнень, це той рівень цивілізації людства, який визнаний. Гірко, звичайно, ж усвідомлювати, що всі блискучі досягнення століття в різних галузях народного господарства не виключили в суспільстві духовного і морального нігілізму. Звичайно знайдуться і такі погляди, які вважають причиною бездуховності, тягу до матеріального, що нібито заважає гуманітарному удосконалюванню людини. Соціальна згубність і неспроможність такої послідовності вже в тому, що вона заперечує взагалі розвиток людського суспільства в технологічному напрямку, що при самій високій духовності не принесе людству користі.

Виховання не вигадане людьми. Воно є об'єктивним явищем суспільного буття, його функцією. Завжди було відомо, що старші покоління передають свій досвід та набуття, духовну цінність, діяльність молодому поколінню. В цьому мабуть і полягає суть загальної соціальної функції виховання. Не завжди молодь сприймає та оцінює, використовує той досвід, тому і допускає «свої» помилки, але ж без таких помилок не було б і розвитку молоді та прогресу в суспільстві. Якби молодь не вчилася на тих помилках, що і старше покоління, а лише правильно виконувала вказівки по тій чи іншій тематиці, наше суспільство стояло б на місці в розвитку. Кожен повинен «наступити на ті самі граблі», щоб зробити свій висновок та прийняти своє рішення, а в *прийнятті рішення* і полягає процес розвитку, а в цілому прогрес у суспільстві. Отже, виховання має історичний характер. Керуючись принципом історизму в оцінці педагогічних явищ, німецький педагог Ф.Хофман запропонував у викладі історії виховання дотримуватись певної періодизації. [1. с.292]. Перший етап, на думку Ф.Хофмана, має донауковий характер. Це період нагромадження досвіду виховання й освіти і передання його у вигляді народної мудрості. Народна мудрість цього періоду втілюється у педагогічній практиці домашнього побуту.

Другий етап історичного розвитку виховання та педагогічної теорії – це період виникнення концепції виховання та освіти. Появі цих концепцій сприяли такі чинники, як узагальнення досвіду, виникнення інструментарію досліджень у галузі освіти і виховання, засади планомірного і цілеспрямованого визначення законів виховання. Вершиною цього етапу, як слушно вважає Ф.Хофман, є поява цілісних систем класичної педагогіки.

У нашого народу давно сформувалася історична традиція, коли найбільш утворені інтелектуальні творчі особистості віддавали себе гуманній справі освіти народу. Це великі національні просвітителі Петро Могила, Фоефан Прокопович, Пилип Орлик, Григорій Сковорода, Тарас Шевченко, Іван Франко, Микола Коцюбинський, Леся Українка.

Радикальні зміни, що відбуваються в соціально-економічній, політичній, морально-естетичній сферах життєдіяльності українського суспільства, вимагають принципово нових підходів до організації виховної роботи, і насамперед, у середовищі студентської молоді, що в найближчому майбутньому складе ядро української інтелігенції.

Стрижнем усієї системи виховання в Україні є національна ідея, яка відіграє роль об'єднавчого, консолідуючого фактора в суспільному розвитку, спрямованого на вироблення життєвої позиції людини, становлення її як особистості, як громадянина своєї держави.

Викладачі як вихователі у своїй роботі повинні мати комплексний підхід до виховного процесу, враховувати особливості не лише розумового, а й трудового, морального, естетичного, фізичного розвитку майбутнього фахівця.

Для правильного визначення стратегії виховного впливу педагогічні працівники вузу повинні чітко представляти спектр тих актуальних проблем, що мають місце в студентському середовищі.

Відомо, що для сучасного студентства виявлено найбільш типові проблеми: недостатня матеріальна забезпеченість, проблема великої завантаженості навчальними заняттями (залежить від профілю професійної підготовки студентів), незадоволеність матеріально-побутовими умовами проживання, умовами для відпочинку и проведення дозвілля. Інша проблема це відсутність необхідних сучасних умов для самостійної роботи, що при простому скороченні аудиторних занять на користь самостійної роботи не принесе миттєвого позитивного результату.

Серед соціальних умов, які в сучасній Україні мають значний вплив на якість навчальної, самостійної роботи студентів, можна визнати такі: соціально-нерівні можливості, що відрізняються за матеріа-

льним становищем і умовами проживання; кваліфікаційні характеристики й соціальні якості викладачів, особливості їхніх стосунків зі студентами; характер спілкування і наявність чи відсутність взаємодопомоги усередині студентського колективу. Слід зазначити, що яскраво виражена з боку студентів потреба в допомозі з боку соціально-психологічної служби навчального закладу, роботи вузівських психологів.

Особливу роль в питаннях виховання, як однієї провідної ланки в загальній системі виховання, відводиться ролі куратора. Ефективність навчально-виховної роботи залежить і від діяльності кураторів.

Кваліфікаційні якості куратора, вміння налагодити доброзичливі відносини з молоддю, рівень їхньої моральної відповідальності за наслідки своєї роботи в цілому визначають рівень і характер вимог до студентів, ступінь індивідуального підходу.

Куратор групи – це головний консультант та вихователь студентів у групі. Неофіційні, позааудиторні умови, дають можливість краще вивчити особливості характеру студента. Особливу увагу слід приділяти студентам перших курсів у період адаптації до умов ВНЗ.

Незважаючи на ряд позитивних тенденцій, що складаються в останні роки в організації виховної роботи у вищій школі, інститут кураторів і вихователів ще не забезпечує належного виховного впливу на студентську молодь. Не завжди студент має достатню увагу до себе з боку кураторів та вихователів, це обумовлюється рядом причин.

Важливим завданням виховної роботи куратора має стати підвищення авторитету куратора і академічної групи з метою їхнього впливу на особистісне становлення студентської молоді, розширення пізнавального виховання студента.

Велику роль у процесі розвитку талантів студентів, їх здібностей, в естетичному розвитку взагалі, відіграє позааудиторна виховна робота, яка має велике розмаїття форм і методів. Це можуть бути клуби за інтересами, проведення походів, відвідування театрів, кінозалів, екскурсії, студентські театри, роботи різних гуртків за інтересами, спортклуби.

Один з поширених видів спілкування зі студентами групи в позаурочний час, це бесіди. В роботі куратора повинна відображатись сучасна тематика сьогодення у вигляді бесід, обговорення цікавих тем в групі та обов'язково вести індивідуальну роботу, яка сприяє всебічному розвитку особистості. В таких бесідах звернути увагу на такі проблеми сьогодення як наркоманія, паління, пияцтво, відвідування гральних автоматів та казино, гра в азартні ігри, взаємовідносини між дівчиною та юнаком, культура мови.

Особистісний підхід у вихованні є базовою ціннісною орієнтацією викладача, яка включає в себе сукупність взаємозв'язаних соціальних установок на ставлення до студентів, до самого себе і організаційно-педагогічної взаємодії.

Можна зробити ще один важливий висновок, що в цілому виховання молоді – політкультурна проблема. В західних країнах склалися в якості самостійних навчальних напрямлень: філософія виховання, соціологія виховання, психологія виховання, педагогіка виховання. Над цією проблемою працюють крупні наукові центри, які функціонують при університетах в таких країнах як Росія, Німеччина, Америка.

1.Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія. – К.: Либідь, 1998. – 560с.

2.Виховна робота як фактор гуманізації та гуманітаризації навчально-виховного процесу // Збірник матеріалів Харківської 5-ої науково-практичної конференції. – Харків: Константа, 2004.

3.Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник / За ред. проф. З.Н.Курлянд. – К.: Знання, 2005. – С.344-396.

4.Шумская Л.И. Современное студенчество: Возрастные и социально-психологические особенности // Психология. – 2000. – №3. – С.3-11.